

מסורת הש"ס

אלו טרפות פרק שלישי חולין

סג.

עין משפט
נר מצוה

רנב א מ"י פ"א מהלכות
מאכלות
לסודות
הלכה ד:

תורה אור השלם

1. צדקתך בהררי אל
משפטיך תהום רבה אדם
ובהקדוה תושיע יי
ההלים לו ז
2. זאת התנשמת זאת
הקצת זאת הקצת:
ויקרא יא יח
אשרקה לך
ואקצבם כי פדיתם ירבו
כמו רבה: וזכרי יח
ראשו ברתם פו
קצותיו תלתלים
שורות פבור:
שיר השירים יא
5. וְאָהָה הַבְּחֹן אֶת הַנְּעֻנָּה
וְהַזֶּה מִרְאֵהוּ עֵמֶק מִן
הַעֲדָה וְבוֹ שֹׁמֵר עֹדֵב דָּק
וְשָׂפָא אֶתוֹ הַבְּחֹן תִּקַּח
הוּא צִרְעַת הָרָאשׁ או
הַקֶּזֶז הוּא: ויקרא יג ל
6. וְאֵת הַדָּבָר וְאֵת
הָאֵדָה לְמִינֶיהָ: וְאֵת
הַחֲסִידָה הָאֲנָפָה לְמִינֶיהָ
וְאֵת הַדְּבִישִׁית וְאֵת
הַעֲטָלָה: אֵת כָּל עֵרֶב
לְמִינֶיהָ:
ויקרא יא יד, טו
7. וְאֵת בֶּת הַיַּעֲקֹב וְאֵת
הַתְּחֻמֹּת וְאֵת הַשְּׂחָף וְאֵת
הַנֶּזֶק לְמִינֵיהֶם:
דברים יד טו

רבינו גרשום

שתי חמרא ובת שתיא
חמרא. שמן של עופות.
שהורו כפות שיש לו
בראש כעין טווס וכפות:
כי הוה חזי נמלה אמר
צדקתך בהררי אל כלרי
שונשא משאוי עליו גדול
ממנו: כי הוה חזי שלך
אמר משפטיך תהום רבה
כלומר שבמאי מוונותיו
מתהום רבה: לקי ובטני
שם עופות: הא בחמרא
דשכיחי פרס ועוניה כר
כלומר פרס ועוניה אית
בהו חד סימן וטמא והכי
קאמר חיכי דשכיחי פרס
ועוניה אין אוכלין משקנאי
ובטנאי דהן יש להן סי'
אחד שאין דורסין וגורדין
בהו משום פרס ועוניה:
במערכא מנגדין עלייהו
על קקאותא. כיון שבאה
[רחם] באו רחמים לעולם
אלו גשמים: ההוא בדא
הוה כלומר לא היתה
רחמה ממש: כמראה חמה
עמוקה מן הצל: (ב) בן
ח' ההוא שאיר נמא
באות שבכעפות ייוטא
בלע"ז שפורחת בלילה
ולא ביום. אי שכותי
טלפא: שמנאפת על
חברותיה לשון אף וחרון.

(א) נראה דל"ל מאי בר מירא
שריקא: כלות שבעופות
יוטא בלע"ז כלות ששכרלים
טלפא.

הא באתרא דשביחי פרס ועוניה. פירש הקונטרס דבאתרא דשכיחי
חיישין משום דדמו לפרס ועוניה שמא מינס הוא וקשה דאם
כן ככל דוכתא ליתסרו אלא נראה לפרש דודאי לאו ממנייהו הם
אלא באתרא דשכיחי חיישין משום דדמו לפרס ועוניה ומחלפא
זהם אצל באתרא דלא שכיחי ליכא
למיחש למידי ושרו:
באות שבעופות קיפוף. שלשה
מיני קיפוף הם הא שחול
באות שבעופות זהו מנשמת דקקאמר
דמנשמת הוא כלות שבעופות ועוד
יש כוס וינשוף דממרגמין קריא
וקיפופא והוא יכיו דלמרגין בהמפלת
(מה דף גז.) דעיניהם הולכות לפנייהם
כשל אדם כמו קריא וקיפופא ובזכרות
פרק הירואה (דף טז.) אמרין כל מיני
עופות יפס לחלוס חוץ מקריא
וקיפופא ועוד יש קיפוף אחר שהוא
חיה דלמרגין נמי צפרק הירואה
(ג"ז סע"ש) כל מיני חיות יפס לחלוס
חוץ מן הפיל והקוף והקיפוף וכן
צפ"ק דבזכרות (דף טז.) הארי והדוב
הנמר והקוף והקיפוף לשלש שנים:
הנץ זה הנץ. הכלל שיש שני
למיפדך אטו קמן קאי
דקאמר זה הנץ (ט) דהא קאמר זה הנץ
זהו אותן שקורין נץ אצל לעיל דעורב
העמקי נמי קרוי עורב שייך למפדך
מה זה מפורש יותר מה:
נץ. פירש קונט' אשפרו"ר ואי
אפשר לומר נץ דהא נץ הוא
מ"ט עופות ואין דורסין כפירש
לעיל וחזין ליה דלשפרו"ר דרים
צין לפירוש הקונטרס צין לפירוש
ר"ם שזכר העוף ואוכלו מחיים וכמו
כן טועין גבי נשר שקורין אייגל"א
ואינו דנשר יש לו ד' סימני טומאה
ואייגל"א יש לו אצבע ימין וכן אמר
דקורא הוא קוקי"ו בלע"ז ואינו דלומר
קוקי"ו צמזקת ממא מחזקין וקורא
טסור הוא דלמוכח צפ' שילוח הקן (לקמן)
קל: (קמ:) דר' אלעזר מחייב בשילוח
מפני שהוא טסור ורובן לא פליגי אלא
מפני דרובן על צינים שאין שלו אצל
כלומר מודו דגופו טסור:
למה

בת מזגא חמרא שריא^א וסימניך יפה כח הבן
מכח האב אמר רב יהודה שקיטנא אריכי
שקי וסומקי שריא וסימניך מורומא גוצי
וסומקי אסירי וסימניך נגום פסולין שקי
וירוקי אסירי וסימניך^ב ירוקין פסולין אמר
רב יהודה שלך זה^ג השולה דגים מן הים
דוכיפת שהורו כפות תניא נמי הכי דוכיפת
שהורו כפות וזהו שהביא שמיר לבית
המקדש ר' יוחנן כי הוה חזי שלך אמר
ימשפטיך תהום רבה כי הוה חזי נמלה אמר
צדקתך בהררי אל אמר אמימר לקני ובטני
שרין שקנאי ובטנאי מקום שנהגו לאכול
אובלין מקום שנהגו שלא לאכול אין אוכלין
אטו במנהגא תליא מילתא אין ולא קשיא
הא באתרא דשכיחי פרס ועוניה הא באתרא
דלא שכיחי פרס ועוניה אמר אב"י קואי
וקקואי אסירי קקואתא שריא במערבא מלקו
עילוה וקרו לה תחוותא ת"ר א^א תנשמת
באות שבעופות אתה אומר באות שבעופות
או אינו אלא באות שבשרצים אמרת צא
ולמד מ"ג מדות שהתורה נדרשת בהן דבר
הלמד מענינו במה הכתוב מדבר בעופות
אף כאן בעופות תניא נמי גבי שרצים כה"ג
תנשמת באות שבשרצים אתה אומר באות
שבשרצים או אינו אלא באות שבעופות
אמרת צא ולמד מ"ג מדות שהתורה נדרשת
בהן דבר הלמד מענינו במה הכתוב מדבר
בשרצים אף כאן בשרצים אמר אב"י באות
שבעופות קיפוף באות שבשרצים קורפדאי
אמר רב יהודה קאת זו^ב הקוק רחם זו שרקרק
א"ר יוחנן למה נקרא שמו רחם כיון שבא
רחם באו רחמים לעולם אמר רב ביבי בר
אב"י והוא דיתבי אמירי ועבדי שרקרק
וגמירי דאי יתיב אארעא ושריק אתא משיחא
שנאמר^ג אשרקה להם ואקבצם א"ל רב אדא
בר שימי למר בר רב אידאי והא ההוא דיתבי כי כרבא ושרק ואתא גלל
אפסקיה למוחיה א"ל ההוא^ב בידא הוה ת"ר^א עורב זה עורב את כל^א העורב
להביא עורב העמקי למינו להביא עורב הבא בראשי יונים אמר מר עורב
זה עורב אטו קמן קאי אלא אימא עורב זה עורב אוכמא וכן הוא אומר
קוצותיו תלתלים שחורות כעורב העמקי^ב חיוורא וכן הוא אומר^ג ומראהו
עמוק מן העור^ב כמראה חמה העמוקה מן הצל ועורב הבא בראשי יונים
אמר רב פפא לא תימא דאתי בריש יוני אלא דדמי רישיה לדיונה ת"ר הנץ
זה הנץ למיניהו להביא את בר חיריא מאי בר חיריא אמר אב"י שוריקא אמר
רב יהודה החסידה זו דיה לבנה למה נקרא שמה חסידה שעושה חסידות
עם חברותיה האנפה זו דיה רגזית למה נקרא שמה אנפה^ב שמנאפת עם
חברותיה אמר רב חנן בר רב חסדא אמר רב חסדא אמר רב חנן בריה
דרבא אמר רב^א עשרים וארבעה עופות טמאין הן א"ל רב חנן בר רב חסדא
לרב חסדא דהיכא אי דויקרא עשרים הוו אי דמשנה תורה עשרים וחד
הוו וכי תימא דאה דכתיבא בויקרא ולא כתיבא במשנה תורה שדייה
עלייהו אכתי עשרין ותרין הוו אמר ליה הכי אמר אבוב דאמך משמיה
דרב^ב למינה למינה למינו^א למיניהו הרי כאן ארבע אי הכי עשרין ושית
הוו אמר אב"י דאה וראה אחת היא דאי סלקא דעתך תרתי איגון
מכדי

האיה למינה ובמשנה תורה ניד' כתיב ואת הדאה ואת
יוחסין (קדושין דף פא:) דהאנפה למינה דעורב למיניהו דנץ: דא. דויקרא וראה דמשנה תורה אחת היא:

זה שמה: יפה כח הבן. הלכה היא צפרק כל
הנשבעין בשבעופות (דף מה.) שקיטנא. שם העוף ויש זהן שני
מינין אותם ששוקין ארוכין וגופו אדום שרי: מורומא. שם עוף
שהיה מוחזק להם צטור ושוקי ארוכין וגופו אדום: נגום פסול.
כמוני כהנים צצכורות (דף מה):
ירוקין פסולין. גבי נחמרו מעיה
מן ליה צמניתין (לעיל דף טז.) זה
כשולה דגים מן הים. אינהו הוו
בקיאי ביה והוא עורב המים: שהורו
כפות. כרצלתו עצה ודומה כמי
שכפולה למוך הראש וכפופה שם והוא
עוף גדול כמרגול ואי וקורין לו פוא"ן
שלצ"י: וזהו שהביא שמיר למקדש.
דהא נגר טורא ממרגמין ליה^א והוא
מרגולא צרל ובגטין צפרק מי שחמו
(דף טז:) מפרש מאי עבדי ציה דמנרג
ציה טורא: דקקא כהררי אל. דאפי'
נמלה אית ליה חיותא כגדולה:
ומשפטיך אף כהסוד רבה. שזמנחה
שלך לשפוט ולעשות נקמתך בדגמ
הים להמית המומונים למות. לשון
מורי. לישנא אחרתא נמלה הוא
אומר דקקא כהררי אל שמונותיה
מומונין לה כלל טורח ועם מי שאתה
נשפט אתה דנו עד תהום רבה כגון
שלך שטורח לבקש שם מומוני: לקני
ובטני שריא שקנאי ובטנאי מקום
שנהגו כו': דשכיחי. שראינוס
שהחזקו שם פרס ועוניה אסירי
דהני נמי צמד סימן אטו ושמא ממנים
הן באתרא דלא שכיחי פרס ועוניה
שרו דהא מסתמא לא מחזקין להו
דלא שכיחי ציטוב: (ספוסא) כלות
שבעופות. עוף הזעק בלילה
זואיט"ה בלע"ז: כלות שבשרצים.
טלפ"א. תרי תנשמת כתיבי חד צעופות
וחד מ"ג מדות: דבר הלמד מענינו.
אמר מ"ג מדות היא: קיפוף. זואיט"ה.
ולי נראה שקורין קלצ"א שוריק'
שדומה לטלפ"א שבשרצים: קורפדאי.
טלפ"א: רחמים. מטר: אמירי.
על שום דבר: ועבדי שרקרק.
כשהוא מלפפך נשמע כאומר שרקרק:
דאי יפס אחרעא. ואינו עומד אלא
יושב ומלפפך סימן צטורה הוא:
אחרעא. שאין דרכו כן: כי כרבא.
חרישה: גללא. אכן גלל מן המרוס:
דזי"א. כמו גדלה. גדלי ושרקין
ולפיכך לקס: העמקי וראשי יונים
למקמה מפרש: אטו קמן קאי. כיון
דלמיניהו נמי עורב קא מפרש ליה
ועורב קמא דלא יבצת ציה סימנא
הי ניהו וכי צידו יהי התנא אוחזו
ומראה זה עורב פלוני: חמה אצל כל
עורב זה עורב פלוני: חמה אצל כל
נראית עמוקה וכן כל לצן ושחור
צצפר נראה הלצן עמוק כך צהרת
לצנה היא: ציטוב יוני. לפני היונים:
זה הנץ. אשפרו"ר: בר חיריא.
שריקא. והכל ליכא לקשויי אטו קמן
קאי דהא לא קאמר למיניהו זה נץ
פלוני ש"מ אין לך קרוי נץ אלא אחד:
חסידות. מחלקת מוונותיה:
שמנאפת. כמו התאפק צי (דברים ד):
צספר ויקרא ניד' כתיב ואת הדאה ואת

(א) ולעיל מט: שבעופות
(מה.) (ב) ולעיל טז. (ג) וזה
כונת התרגום ושליו טוגא
רש"י בחומש. (ד) ויבליקוט
איתא כלות בערך איתא
בזאת ובצ"ל גרים כלות
פי מלוא. (ה) וגיר הערוך
קיק כלימא שבת כל. עוף
אחד יש וכו' ע"ש ערך
קק א"ל. (ו) ויבליקוט איתא
בדלה ועיין פרש"י דהכא
ד"ה בדיאל. (ז) וגיר הר"ק
כך עורב זה עורב אונמא
אח כל עורב להביא עורב
העמקי והכל בראשי יונים
למינו להביא איתא
למינו להביא טענת לבנה
רש"י רש"ל. (ט) ויבלי
עורב. (ט) ועיין חומ'ס
מבזכות מט: ד"ה הא
בחוורא וכו'. (י) וצ"ב פד.
ו"ט. (כ) ויקרא י"א.
(ל) ויבלי דהא. (מ) ויבלי
דכ"ה קאמר.

הנהגות הב"ח

(א) גמ' אהבה שמואנפת
עם חברותיה בל"ז וכן
צריש:

הנהגות מהר"י
לנדא

[א] רש"י ד"ה שהורו
כפות וקורין לו פוא"ן
שלצ"י. צ"ב דוקא זה שם
לו שם לו פוא"ן שלצ"י
היינו פוא"ן היער אצל
פוא"ן סתם בלי שם לו
הוא עוף טסור כמו שפי'
רש"י לקמן קטו ע"ה
טוסא פוא"ן:

הנהגות מהר"ב
רנשבורג

[א] גמ' חזי מנשמת.
צ"ב בערך ערך איתא
כתיב שהוא מרגום וישנא
של מנשמת וכן מלחמי
בתרגום יונתן פ' שמיני
ועי"ה ועיין כלל מהרש"ל
פירש כלות מלשון מאוס:

לעזי רש"י

פוא"ן שלצ"י [פאורין
שלו"א]. טוס-בר.
זואיט"ה. ינשוף.
טלפ"א. חולר.
זואיט"ה. ינשוף.
קלצ"א שוריק'. עטלף.
טלפ"א. חולר.
אשפרו"ר [אישפרו"ר].
נץ.

מוסף רש"י

כמראה חמה עמוקה
מן הצל. עמוק דהיינו
שפל. כמראה חמה שגולת
עמוקה. שפל. מן הלל
(בבבדות מה.)